

Euroopa
Komisjon

EUROOPA LIIDU
POLIITIKA
LAHTISELETATUNA

Areng ja koostöö

Võitlus
vaesusega
muutuvas
maailmas

„Tänaseks on teada, et meil on olemas tehnoloogilised, rahalised ja materiaalsed ressursid, et kaotada 2030. aastaks kogu maailmast äärmine vaesus. Oleks patt selle nimel mitte püüelda.”

Euroopa Komisjoni arenguvolinik
Andris Piebalgs

EUROOPA LIIDU POLIITIKA LAHTISELETATUNA

Käesolev väljaanne kuulub sarja, mis arusaadavas keeles kirjeldab ja põhjendab ELi tegevust eri poliitikavaldkondades ning selle tegevuse tulemusi.

Avaldatud väljaannete nimekirja leiate ja need saate alla laadida veebilehelt:

http://europa.eu/pol/index_et.htm

Kuidas EL toimib?
„Euroopa 2020“: Euroopa majanduskasvu strateegia
ELi asutajad

Areng ja koostöö ✖

Digitaalarengu tegevuskava
Eelarve
Energeetika
Ettevõtlus
Haridus, koolitus, noored ja sport
Humanitaarabi ja kodanikukaitse
Kaubandus
Keskfond
Kliimameetmed
Konkurents
Kultuur ja audiovisuaalküsimused
Laienemine
Majandus- ja rahaliit ning euro
Maksustamine
Merendus- ja kalandusasjad
Pettusevastane võitlus
Piiroid ja julgeolek
Põllumajandus
Rahvatervis
Regionaalpoliitika
Rände- ja varjupaigaküsimused
Siseturg
Tarbijad
Teadusuuringud ja innovatsioon
Toiduohutus
Toll
Transport
Tööhõive ja sotsiaalküsimused
Välisasjad ja julgeolekupoliitika
Õigusküsimused, kodakondsus ja põhiõigused

SISUKORD

Miks on vaja ELi arengu- ja koostööpoliitikat?	
Midagi enam kui selle osade summa. . .	3
Kuidas EL seda ellu viib?	
Kohandatud lähenemisviis	6
ELi tegevus	
Sõnadest tegudeni	9
Tulevikuväljavaated	
Pidev püüdlus eesmärkide saavutamise poole	15
Lisateave	16

Euroopa Liidu poliitika lahtiseletatuna. Areng ja koostöö

Euroopa Komisjon
Teabevahetuse peadirektoraat
Väljaanded
1049 Brüssel
BELGIA

Käsikiri valmis veebruaris 2014

Esikaas ja foto lk 2: © iStockphoto.com/lucadp

16 lk – 21 x 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24207-6
doi:10.2775/57000

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

© Euroopa Liit, 2014

Paljudamine on lubatud. Üksikute fotode kasutamiseks tuleb taotleda luba otse autoriõiguste omanikelt.

Miks on vaja ELi arengu- ja koostööpoliitikat?

Midagi enam kui selle osade summa

Võttes arvesse, et 2012. aastal moodustas Euroopa institutsioonide ja ELi 28 liikmesriigi antud ametlik arenguabi 55,2 miljardit eurot, eraldasid nad üheskoos enam kui poole ülemaailmsest ametlikust arenguabist ning olid seega ülemaailmsel tasandil suurimad abiandjad.

Euroopa Komisjon eraldas 2012. aastal aga enam kui 13,5 miljardi euro ulatuses välisabi. EL on võtnud arenguriikide järje peale aitamise südameasjaks, näidates sellega üles nii solidaarsust kui ka püüeldes turvalisema ja jõukama maailma poole. Jõudude ühendamine Euroopa tasandil on osutunud edukaks mitmel moel: tänu ainulaadsele positsioonile saab EL tegutseda valdkondades, kus riigid eraldi nii suurt mõju avaldada ei saaks.

EL on esindatud 140 riigis, samuti on liidul ulatuslik teadmistepagas ning eriomane usaldatavus ja neutraalsus inimõiguste, valimiste vaatlemise, valitsemistava ja kriiside lahendamise küsimuses. ELi programmid töötatakse välja mitmeks aastaks, mis tähendab, et abi on pikaajaline ja prognoositav. Mõlemad omadused on olulised jätkusuutliku arengu tagamisel.

EL mängib olulist rolli abiandjate tegevuse koordineerimisel. Tänu riikideülesele mõõtmele saab liit püstitada ambitsioonikaid ühiseesmärke ning töötada välja terviklikke lahendusi üleilmsetele arenguprobleemidele. Praeguses majanduskliimas tundub ebavajaliku topelttöö vältimine üha mõistlikum. Lõpuks võib märkida, et ELil on piisavalt mõjuvõimu, et reageerida üleilmsetele probleemidele.

ELi arengualast tegevust koordineeritakse muudes valdkondades – nagu humanitaarabi, keskkonna- ja julgeolekuküsimused ning kaubanduspoliitika – tehtavate jõupingutustega.

Solidaarsus Euroopa ülesehitamise keskmes

Juba algusest peale on arengukoostöö olnud olulisel kohal Euroopa lõimumisprotsessis. Rooma lepinguga (1957) nähti ette Euroopa Arengufondi loomine, et anda abi kolooniatele ja ülemereterritooriumitele. 1960. aastate alguses aset leidnud dekoloniseerimise ajal leppisid liikmesriigid kokku, et iseseisvuse saavutanud endiste kolooniate toetamisega seotud kulused hakatakse edaspidi osaliselt jagama. Poliitikat laiendati järk-järgult, hõlmates üha rohkem arenguriike Aasiast, Ladina-Ameerikast ja Euroopa naabruskonnast.

2000. aastat jääb tähistama kaugeleulatuva Cotonou lepingu sõlmimine ELi ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani (AKV) piirkonna riikide vahel. See kaubandus- ja abileping on seni kõige ulatuslikum AKV riikide ja ELi vaheline partnerlussuhe ning see sõlmiti 20 aastaks. Lepingu eesmärk on teha koostööd, et kaotada AKV riikides vaesus ning aidata neil riikidel maailmamajandusega lõimuda.

Täiendavate rahastamisvahendite, näiteks arengukoostöö rahastamisvahendi ja Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi abil saab EL aidata arengule kaasa ka mujal maailmas.

Lisaks sellele võttis EL 2000. aastal kohustuseks toetada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni aastatuhande arengueesmärke, et 2015. aastaks kaotada maailmast äärmine vaesus.

ELi arengukoostöö õiguslikku alust on täiendavalt tugevdatud Lissaboni lepinguga. Lepingus sätestatakse sõnaselgelt, et liidu arengukoostöö poliitika peamised eesmärgid on vaesuse vähendamine ja kaotamine. Liit peab kõnealust eesmärki arvesse võtma sellise poliitika rakendamisel, mis tõenäoliselt mõjutab arenguriike. Ühtlasi tähendab see ka, et arengupoliitika on iseseisev ELi poliitikavaldkond.

Oluline panus aastatuhande arengueesmärkidesse

ÜRO 2000. aasta tippkohtumisel võttis EL koos teiste maailma liidritega kohustuseks kaotada 2015. aastaks maailmast vaesus. Määrati kindlaks kaheksa aastatuhande arengueesmärki:

- kaotada äärmine vaesus ja nälg;
- tagada kõigile algharidus;
- edendada soolist võrdõiguslikkust;
- vähendada laste suremust;
- parandada emade tervist;
- võidelda HIV/AIDSi, malaaria ja muude haiguste vastu;
- tagada keskkonnasäästlikkus;
- luua ülemaailmne partnerlusvõrgustik.

Pidev püüdlus suurema tõhususe poole

Aastatuhande arengueesmärgid on Euroopa arengukoostööga seotud tegevuses esikohal ning neid käsitatakse selle tegevuse peamiste eesmärkidenä. Nende eesmärkide saavutamiseks on oluline leida vajalik rahastamine. Sel otstarbel korraldati 2002. aastal Mehhikos Monterreys ÜRO rahvusvaheline arengu rahastamise konverents, kus võeti vastu Monterrey konsensus: riigipead ja valitsusjuhid leppisid kokku, et arengut hakatakse rahastama kõikidest allikatest (riigi tasandi ja rahvusvahelistest, era- ja avaliku sektori allikatest), suurendades seejuures oluliselt arenguabi mahtu.

Sellest ajast alates on EL igal aastal koostanud ülevaate ühisest panusest arenguriikide edusammudesse.

Lapsed Eritreas Kereni ja Barentut ühendaval teel. EL aitas riigi jalule pärast 1998. aasta piirisõda Etioopiaga.

Muutuste kava – ELi vastus uutele probleemidele

Arengueesmärkide saavutamiseks tuleb ELi poliitika-valdkondades sammu pidada üleilmse keskkonna kiirete muutustega. ELi arengukoostööd tuleb kohandada uusi probleeme ja võimalusi arvesse võttes, olgu siis tege- mist loodusvarade nappuse, tärgava turumajandusega riikide majanduskasvu suundumuste või majanduskriisi tagajärgedega.

2011. aastal vastu võetud muutuste kava puhul on tegemist strateegiaga, mille eesmärk on vähendada vaesust, tehes märkimisväärsed muudatusi ELi abi andmise viisis. Muudatused hõlmavad muu hulgas alljärgnevat.

- Diferentseerimine: kahesuunaline lähenemisviis, mille kohaselt suunatakse abi riikidesse, kus arenguabi avaldaks kõige suuremat mõju ning kus seda kõige enam vajatakse. Iga riigi olukorrast lähtudes tuleks kindlaks määrata kõige tõhusam toetuse liik.
- ELi tegevuse keskendamine igas riigis kuni kolmele valdkonnale.
- ELi tasandi koordineerimise tõhustamine, et suurendada arenguabi mõju ja parandada selle tulemusi.

- Inimõiguste, demokraatia ja hea valitsemistava väärtustamine, võttes õppust Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas hiljuti toimunud muudatustest saadud kogemustest.
- Suurem toetus kaasavale ja jätkusuutlikule majanduskasvule, tegutsedes aktiivsemalt strateegilistes valdkondades, näiteks põllumajanduse ja energeetika valdkonnas, ning edendades erasektori arengut.
- Poliitikavaldkondade vahelise sidususe parandamine, et ELi tegevuses võetaks alati arvesse arenguküsimusi. Nii saab EL tegeleda näiteks arengu ja kaubanduse seostega.

Suured lootused, suured panused

Olgugi, et ajavahemikus 1990–2005 vähenes äärmises vaesuses elavate inimeste osakaal arenguriikides 46 protsendilt 27 protsendile, on üle maailma veel umbes 1,2 miljardit inimest, kes peavad toime tulema vähem kui 1,25 USA dollariga päevas ning kes elavad seega allpool rahvusvahelist vaesuspiiri. Need arvandmed viitavad ühelt poolt suurtele edusammudele ning teiselt poolt sellele, kui suured probleemid veel lahendust vajavad.

Enam kui kümme aastat pärast aastatuhande arengueesmärkide vastuvõtmist on paljud riigid vaesuse ja konflikti nõiaringist pääsenud. Osa neist on saanud vastutustundlikeks rahvusvahelisteks abiandjateks ning üles ehitanud dünaamilise majanduse. Kahjuks on paljud neist aga langenud hoopis sügavamasse vaesuse, konflikti ja ebakindlusega seotud olukorda ning mõni riik ei ole oma kodanikele ikka veel taganud põhilisi inimõigusi.

Vaesus ei ole aga ainus oluline küsimus, mis lahendust vajab. Hiljutised rahvaülelõõmused, eeskätt Vahemere piirkonnas, on näidanud, et arengutegevus peab käima käsikäes inimõiguste ja vabaduste kaitsega. EL püüab neid küsimusi lõimida kõikidesse arengupoliitika tasanditesse.

Erilist tähelepanu pöörab EL kõige haavatavamatele riikidele. Peaaegu pool arenguabist suunatakse ebakindlatesse riikidesse. Maailma kõige haavatavamate elanikkonnarühmadega kriisiohtlikele riikidele hakatakse abi eraldama üha rohkem rahu kindlustamise ja riigi ülesehitamise eesmärgil, et parandada abi kvaliteeti ja suurendada selle mõju. Kriisijärgsetes oludes, näiteks pärast konflikte või loodusõnnetusi, peaksid abiandjad tagama, et humanitaarabilt mindaks sujuvalt üle jätkusuutliku arengu tagamiseks antavale abile, ning parandama stabiilsuse saavutamiseks abi koordineerimist. EL on oluline partner ebakindlates riikides tegutsemise jaoks sõlmitud uues koostöökokkuleppes (*New Deal*).

Lõimitud tegevus eesmärgiga aidata inimestel vaesusest välja tulla

Arengupoliitika on seotud oluliste üleilmsete küsimustega, mida EL koostöös oma partneritega käsitleb. Arengukoostöoga saab anda positiivse panuse ELi tegevusse kogu maailmas, olgu siis tegemist küsimustega, mis on seotud kliimamuutuste ja julgeolekuga, näiteks terrorism ja inimkaubandus, või rände ja energiapoliitika.

Koostöö arenguriikidega aitab ELil saavutada ka tulevas- teks aastateks seatud majanduskasvu eesmäärke. Partnerluskoostöö arenguriikide ja tärkava turumajandusega riikidega soodustab arukat, jätkusuutlikku ning kaasavat majanduskasvu kooskõlas strateegiaga „Euroopa 2020”. Heaolu suurendamine ning avatud ja õiglase turgude edendamine üle maailma annab tulemusi, millest saavad majanduslikku kasu nii partnerriigid kui ka EL.

Kõige selle puhul on äärmiselt oluline vahendite tõhus kasutamine. EL on võtnud eesmärgiks kasutada vahendeid ära parimal võimalikul viisil, tagades koordineerimise liidu tasandil.

© Euroopa Liit/Natalia Lazarewicz

Koostöös Sudaaniga keskendub EL hädaabi, taastus- ja arenguabi ühendamisele, nagu selles ümberasustatud inimeste laagris Põhja-Darfuris.

Kuidas EL seda ellu viib?

Kohandatud lähenemisviis

Abi andmiseks seda vajavatele riikidele kombineerib EL eri strateegiaid. Peamiselt antakse abi projektide, toetuste ja lepingute kaudu, ent ka valdkondlike toetuste ja eelarvetoetuste abil.

- **Projektid, toetused ja lepingud**

Projekti puhul võetakse teatavaid meetmeid konkreetse eesmärgi saavutamiseks kindlaksmääratud tähtaja ja eelarve piires. Toetused on rahalised otsemaksed organisatsioonidele või organisatsioonide juhitavatele projektidele. Toetused määratakse projektikonkursil parimaks osutuvatele kandidaatidele. Lepingud sõlmitakse pakkumismenetluste raames teenuste, asjade või tööde ostmiseks.

- **Eelarvetoetus**

Eelarvetoetus hõlmab rahaülekandeid partnerriigi riigikassa kontole ja samal ajal põhjalikku poliitika-dialoogi. See hõlmab ka kõnealuste vahendite mõju hindamise ja parandamise meetmeid. Partnerlusel ja vastastikusel vastutusel põhinev eelarvetoetus on oluline vahend partnerriikide arengustrateegiade rahastamiseks. Abi kohandatakse konkreetse riigi kindlaks määratud vajadustest lähtudes ning suurt rõhku asetatakse riigi tasandi strateegiatele.

Eelarvetoetuse saamiseks peavad riigid üles näitama pühendumust inimõigustele, demokraatiale ja õigusriigi põhimõttele ning vastama rangetele kriteeriumidele, sealhulgas riigi rahanduse juhtimise kohta.

- **Valdkondlik toetus**

Suur osa ELi eraldatavatest arengu rahastamise vahenditest suunatakse partnerriikide konkreetsetesse valdkondadesse, näiteks energeetikasse, põllumajandusse või haridusse. Sektoreid toetatakse partnerriikide juhitavate programmide rahalise toetamisega. Selline rahastamine võib võtta ka valdkondliku eelarvetoetuse, toetuste ja lepingute kuju või koondada eri abiandjate eraldatavaid ressursse.

Moldovas Căzăneștis elavad Lida ja Alina on saanud abi ELi-poolsest toetusest riigi sotsiaalteenustele.

Horisontaalne ja vertikaalne lähenemisviis

ELi kasutatavad arengu rahastamise mehhanismid võivad olla kas geograafilise või valdkondliku haardega. Ajavahemikuks 2014–2020 ette nähtud kolme geograafilise ja kolme valdkondliku rahastamisvahendiga määratakse kindlaks, kuhu ja kuidas raha paigutatakse.

Suuremas osas rahastatakse arengut geograafiliste rahastamisvahendite kaudu.

- Euroopa Arengufond on peamine rahastamisvahend Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani (AKV) piirkonna riikidele ning ülemeremaadele ja -territooriumitele abi andmiseks.
- Arengukoostöö rahastamisvahend on mõeldud koostööks Ladina-Ameerika, Aasia, Kesk-Aasia, Lähis-Ida ja Lõuna-Aafrika riikidega. See hõlmab viit temaatilist programmi, milles käsitletakse erinevaid üleilmseid küsimusi: keskkonnakaitse, valitsusväliste osalejate roll, toiduga kindlustatus, ränne ning ka inim- ja sotsiaalne areng.
- Koostööd teiste naaberriikidega rahastatakse Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi abil.

Neid meetmeid täiendavad valdkondliku suunitlusega vahendid, millest võivad abi saada kõik arenguriigid.

- Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi eesmärk on kaitsta inimõigusi ja põhivabadusi ning edendada demokraatiat ja õigusriigi põhimõtte austamist.
- Stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend tugevdab julgeolekut kriisiolukordades ning soodustab üleminekut stabiilsusele kriisijärgsetes oludes.
- Tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendiga edendatakse tuumaohutust, kiirguskaitset ja valmisolekut hädaolukordadeks.

ELi valdkondlike programmide puhul innustatakse arengukoostöös osalema kodanikuühiskonna organisatsioone ja kohalikke omavalitsusi.

Paremini, kiiremini, rohkem: abi ja arengu tõhusus

Euroopa arengukonsensus hõlmab selliste ühiste põhimõtete raamistikku, mis võimaldavad ELil ja selle liikmesriikidel rakendada arengupoliitikat täiendavust ja tõhusust silmas pidades.

EL kontrollib abi kvaliteeti, pidades silmas konkreetseid eesmärke, mis lepiti rahvusvahelisel tasandil kokku Pariisi deklaratsiooniga (2005) ja Accra tegevuskavaga (2008) ning vaadati läbi Busanis toimunud kõrgetasemelisel foorumil, kus pandi alus tulemusliku arengukoostöö partnerlusele (2011).

Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) arenguabi komitee liikmena on EL aktiivselt osalenud arengukoostöö mõju suurendamiseks korraldatud rahvusvahelistel foorumitel. Paika on pandud ambitioonikad eesmärgid ülemaailmse arenguabi tulemuslikkuse suurendamiseks ning kõnealuste eesmärkide saavutamiseks on reformitud abi andmise viise.

2011. aastal Lõuna-Koreas Busanis toimunud neljas kõrgetasemeline foorum abi tõhususe teemal tähistas pöördepunkti üleilmses arengukoostöös. Enam kui 160 valitsuse, samuti rahvusvaheliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna ja erasektori esindajad leppisid kokku teatavates põhimõtetes, eesmärkides ja kohustustes arengukoostöö tõhususe suurendamiseks ning selles, et üksnes abi andmist hõlmava lähenemisviisi asemel hakatakse rakendada terviklikumat lähenemisviisi, mis kaasaks kõiki arenguvaldkonnas osalejaid.

ELi vahetud järelmeetmed keskenduvad kahele algatusele:

- ELi läbipaistvusgarantii eesmärk on esitada abi kohta rahvusvaheliselt võrreldavat, ajakohast ja hõlpsasti kättesaadavat teavet. Juba praegu rakendavad Euroopa Komisjon ja teavad ELi liikmesriigid abi käsitleva teabe avaldamise puhul ülemaailmsel tasandil kokku lepitud ühiseid nõudeid, pakkudes üksikasjalikku ja õigeaegset teavet selle kohta, kuhu ja kuidas abi suunatakse.

- Ühise kavandamise eesmärk on töötada välja ühine lähenemisviis partnerriigi arengukavale, sealhulgas tööjaotuse abil. EL ja selle liikmesriigid määravad üheskoos kindlaks, milline abiandja millisele valdkonnale keskendub – tänu sellele on tõhusus suurem ja tulemused paremad. EL täidab koordineerija ja korraldaja rolli. Liit on ühise kavandamise algatanud enam kui 20 riigis ning plaanib seda rakendada veel umbes 40 partnerriigis, hõlmates seega rohkem kui 60% ELi institutsioonide hallatavast riikide programmikohasest abist.

Järgmine samm kõnealuses rahvusvahelises protsessis on Mehhikos 2014. aasta aprillis korraldatav tulemusliku arengukoostöö ülemaailmse partnerluse esimene kõrgetasemeline kohtumine, kus vaadatakse üle võetud kohustuste täitmisel tehtud edusammud ning püütakse lahendada asjakohaseid probleeme ja kiirendada rakendamist.

ELi arengupoliitika ja liikmesriikide kahepoolne koostöö arenguriikidega täiendavad teineteist. Arenguriike mõjutavad ka muud ELi poliitikavaldkonnad, mida seepärast arengupoliitikaga kooskõlastatakse.

ELi arengukoostöö poliitika väljatöötamise ja abitegevuse rakendamise eest partnerriikides vastutab komisjoni arengu ja koostöö peadirektoraat EuropeAid. Euroopa välisteenistus teeb välissuhete ja arengukoostöö sidususe tugevdamiseks jõupingutusi, et kogu selle poliitika ja tegevus oleks kooskõlas arengueesmärkidega.

ELil on üle maailma 140 delegatsiooni ja bürood. Need haldavad arengu- ja koostööprogramme ning esindavad ELi asjaomastes vastuvõtvates riikides. Loodusõnnetuse või konflikti järel on ELi delegatsioonil näiteks võimalik muuta abi prioriteete ning reageerida kiireloomulisematele vajadustele.

Arengutegevusega seotud poliitika väljatöötamisel ning abi rakendamise ja järelevalvega seoses teeb EL koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega, kelle võrgustikud ja teadmised on hea täiendus liidu ressurssidele. Peamised asutused ja ühendused, kellega koostööd tehakse, on ÜRO, OECD, Maailmapank, G8 ning G20. Korrapärase dialoogi ja kontaktide kaudu kaasab EL teisi läbi aegade abiandja rollis olnud osalisi (nt USA, Jaapan ja Lõuna-Korea) ning üha suuremal määral ka tärkava turumajandusega riike.

Kodanikuühiskonna roll

Kodanikuühiskond on arenguriike toetavatele abiandjatele oluline partner. Valitsusvälised osalejad võivad olla näiteks vabaühendused, kutseühingud, sotsiaalpartnerid, ülikoolid või meediakanalid. Tavaliselt on nad tihedalt seotud kohalike kogukondadega ning võivad abiandjatele abiks olla rahva vajadustele reageerimisel. Seepärast on neil strateegiate väljakujundamisel ja kavandamisel üha suurem vastutus.

Kodanikuühiskonna suurem roll arengutegevuses aitab tugevdada kohalikku omanikutunnet.

EL rakendab programme eesmärgiga edendada reproduktiiv- tervist ja laste tervist pagulaslaagrites, nagu selles Tais asuvas laagris.

ELi tegevus

Sõnadest tegudeni

Võttes arvesse, et silmapiiril terendab aastatuhande arengueesmärkide saavutamise tähtaeg – 2015. aasta –, annab asjade seis selget tunnistust viimase 12 aasta jooksul toimunud edasimineku ulatusest ja tempost.

ÜRO 2012. aasta juuli aruande kohaselt on saavutatud juba mitu peamist eesmärki:

- äärmist vaesust on vähendatud poole võrra ning see on kõikides piirkondades vähenemas;
- poole võrra on vähenenud ka nende inimeste osakaal, kellele ei ole juurdepääsu puhastatud joogivee allikatele;
- enam kui 200 miljoni slummielaniku elutingimused on paranenud – see on kaks korda suurem arv, kui 2020. aastaks seatud eesmärgiga ette nähti;
- nüüd alustab algharidusteed sama palju tüdrukuid kui poisse;
- üha hoogsamaid edusamme tehakse ka laste ja emade suremuse vähendamisel.

ELi panus saavutatud tulemustesse on märkimisväärne. Olgu tegemist tervishoidu, haridusse või maanteede taristusse tehtavate investeeringutega või põllumajanduse rahastamisega – kindel on see, et ELi toetus on andnud käega katsutavaid tulemusi. Alates 2000. aastast on EL aidanud alustada kooliteed enam kui 13 miljonil lapsel ning toetanud rohkem kui 18 miljoni lapse vaktsineerimist leetrite vastu. EL aitas arenguabiga võimaldada miljonitele majapidamistele juurdepääsu veele ja kanalisatsioonile. Kuna teatavate eesmärkide, sealhulgas nälja ja kanalisatsiooniga seotud eesmärkide puhul ei ole veel loodetud edasiminekut toimunud, otsustas EL 2011. aasta septembris eraldada veel miljard eurot nende eesmärkide saavutamise soodustamiseks sellistes AKV riikides, mis on ajakavast kõige enam maas.

Koos liikmesriikidega on EL ülemaailmsel tasandil suurim abiandja energeetikavaldkonnas ning on juba aidanud tagada miljonitele inimestele juurdepääsu säästvale energiale. EL on ka peamine osaline kliimamuutustega seotud rahastamises arenguriikides. Liit aitab kaitsta elurikkust üle maailma, kindlustada riike loodusõnnetuste vastu ning säilitada metsi, näiteks ebaseadusliku raie vastu võideldes.

Vajadustele vastav toetus

ELi toetusmeetmed on kohandatud iga konkreetse arengukoostöö valdkonna vajadustele. Toetatakse teatavaid programme ja algatusi, millest saavad kasu pigem piirkonnad kui konkreetsed riigid või valdkonnad. Piirkondlik koostöö on tulemuslik näiteks selliste piiriüleste küsimuste puhul nagu kliimamuutused ja kaubandus. Valdkonnilike ülemaailmsete algatuste rakendamisel võetakse arvesse konkreetseid kohalikke olusid.

Neli viiest maailma vähim arenenud riigist kuulub AKV riikide rühma, enamik neist on Aafrika riigid. Lõviosa rahalistest vahenditest, mis EL sellesse piirkonda suunab, tuleb Euroopa Arengufondist, millest eraldati selleks tarbeks ajavahemiku 2008–2013 jaoks kokku 22,7 miljardit eurot.

Aafrika ja ELi koostöö raamistik on kindlaks määratud Aafrika ja ELi strateegilises partnerluses. 2007. aastal leppisid partnerid kokku Aafrika ja ELi ühisstrateegias, milles määrati iga valdkonna jaoks kindlaks konkreetsed eesmärgid. Selle strateegiaga panustatakse olulisel määral aastatuhande arengueesmärkide saavutamisel tehtavatesse edusammudesse, sätestades mõõdetavad sihid ja jälgides saavutatavat edu. Näiteks teevad partnerid ühiseid jõupingutusi mitme konkreetse eesmärgi nimel, et tagada nii Aafrikas kui ka Euroopas aastaks 2020 turvalised, soodsa hinnaga ja kliimasõbralikud energiateenused.

Kenyas Nairobi piirkonnas rakendatava toidu eest tasumise projekti raames jagatakse vett kariloomade ja põllutaime tarbeks.

© Euroopa Liit/Mohsen Gouda

Egiptus on saavutanud eesmärgi tagada kõigile algharidus.

Tänu kiirele arengule on Aasias vaesus olulisel määral vähenenud. Sellegipoolest elab selles piirkonnas kaks kolmandikku maailma vaestest inimestest. Seepärast on tarvis diferentseeritud lähenemisviisi, mille puhul eristatakse vaeseid riike ja tärkava turumajandusega riike. Suhtes tärkava turumajandusega riikidega soovib EL üha enam olla pigem strateegiline partner kui üksnes abiandja. Niiviisi on ELil olnud eriomane roll saavutatud edusammudes. Piirkondlikuks koostööks Aasiaga nähti ajavahemikuks 2007–2013 ette soovituslik toetus summas 775 miljonit eurot.

Liidu tegevust naaberriikides iseloomustab samuti see, et pigem keskendutakse koostööle kui üksnes abi andmisele. Heaolu, julgeoleku ja stabiilsuse tugevdamiseks väljaspool ELi piire abistatakse naaberriike Euroopa naabrusspoliitika alusel. Ajavahemikuks 2007–2013 eraldati sel eesmärgil peaaegu 12 miljardit eurot.

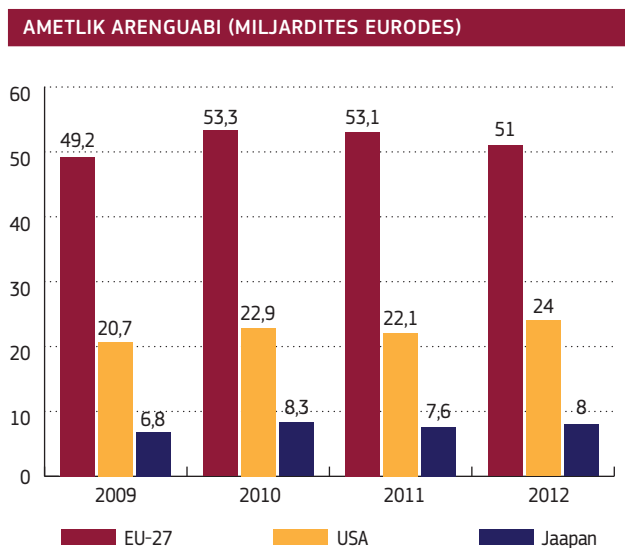
Vastusena Vahemere piirkonnas vallandunud rahvaülestõusudele on EL rakendanud uut lähenemisviisi, et toetada nõudmisi poliitilise osaluse ja vabaduse järele. EL osaleb suurel määral ka ebakindlatele riikidele abi andmises (50% ELi antavast abist). Hädaolukordades on kõige olulisem täita kiireloomulisemad vajadused, tagades seejuures humanitaarabi ja jätkusuutliku arengu sidususe.

Ladina-Ameerikas on EL suurim abiandja ning välisinvestoritest teisel kohal, samuti on liit selle piirkonna olulisuselt teine kaubanduspartner. Kõnealune partnerlus on kaasa aidanud aastatuhande arengueesmärkide suunas tehtud edusammudele asjaomas piirkonnas, eeskätt alghariduse kättesaadavusega seoses. Lahendust vajavad veel näiteks sellised probleemid nagu ebavõrdsus, puuduvad taristud ja joogivee kättesaadavus. EL toetab Ladina-Ameerikat rahaliselt aastas keskmiselt 500 miljoni euroga. Toetuse eesmärk on edendada sotsiaalset ühtekuuluvust, piirkondlikku lõimumist, head juhtimistava ja jätkusuutlikku arengut.

Aitame inimestel end ise aidata

Toiduga kindlustatusest ja keskkonnaprobleemidest sotsiaalküsimuste ja inimõigusteni – EL sekkub just seal, kus vaja ning kus on võimalik midagi muuta.

Demokraatlik valitsemistava – see on üks arengukoostöö prioriteetidest. Viimastel aastatel on EL valitsemistava tugevdamiseks tulemuslikult kombineerinud partnerriikidega peetavat poliitikadialoogi, valdkondlikku toetust ja teadlikkuse suurendamise tegevust. Juba ainuüksi 2010. aastal suunati ELi hallatavatest arenguvahenditest 1,5 miljardit eurot valitsemistava toetavasse tegevusse.

EL oli 2012. aastal suurim abiandja maailmas. Abi kogusumma oli 2012. aastal veidi väiksem kui 2011. aastal, kuna mõne liikmesriigi puhul abi suurenes, mõne puhul aga kriisi tõttu vähenes

EL rahastab elurikkuse säilitamise projekti Gola metsareservaadis, Sierra Leones, mis on üks vähim arenenud riike maailmas.

Põllumajandus ja toiduga kindlustatus. Vaesuse ja nälja kaotamise on EL seadnud üheks oma põhi-eesmärgiks. Igal aastal eraldatakse 600 miljonit eurot eesmärgiga tagada, et inimestel üle maailma oleks piisavalt toitu. See ei hõlma kriisiolukordades antavat humanitaartoiduabi. Enam kui 50 miljonit inimest on abi saanud 2009. aastal loodud rahastamisvahendist kiireks reageerimiseks toiduainete hinnatõusule arengumaades (1 miljard eurot). EL jagas ajavahemikus 2004–2010 umbes 24 miljonile inimesele seemneid, tööriistu, raha ja toiduaineid, et aidata neil vaesusest välja tulla. Väiketalunike tootlikkust ja maakogukondade vastupanuvõimet saaks suurendada säästva põllumajandusmudeli rakendamist edendades, mis vastaks arenguriikide konkreetsetele tingimustele.

Kaubandus. Tänu kaubandusele on viimase aastakümne jooksul vaesusest välja aidatud miljoneid inimesi. EL on suurim kaubandusabi andja ning liidu turg on arenguriikidele maailma mastaabis kõige rohkem avatud. Üldise soodustuste süsteemi alusel saavad 176 arenguriiki ja territooriumi importida oma kaupu ELi väiksemate tollimaksudega. EL annab abi AKV riikidele, et aidata neil lõimuda maailmamajandusega. Riikide kohaliku majandust ja majanduskasvu on võimalik edendada ELiga sõlmitavate majanduspartnerluslepingute abil. Selline leping on ulatuslikum kui vabakaubandusleping, sest selle puhul võetakse arvesse asjaomase riigi sotsiaal-majanduslikku olukorda ja osutatakse riigile abi lepingu rakendamisel. Nende lepingutega avab EL oma turud AKV riikidele ning viimased omakorda peaksid enda turud ELi impordile avama 25 aasta jooksul.

Kaubandusel põhinev majanduskasv kõige rohkem abi vajavates riikides

Selleks et kaasata vähim arenenud riigid täieõiguslikult rahvusvahelisse kaubandus-süsteemi, pöörab EL nende riikide vajadustele erilist tähelepanu kaubandusabi strateegia raames. Need jõupingutused on kandnud kohapeal vilja: ajavahemikus 2000–2008 kasvas nende riikide SKP elaniku kohta 325 USA dollarilt enam kui 625 dollarile. 2012. aastal tutvustas EL kava, mille eesmärk on võimaldada vähim arenenud riikidel kasutada täiel määral ära avatud turgude võimalusi. Sellega aidatakse neil vähendada kaubandustõkkeid, vastata rahvusvahelistele nõuetele ning uuendada ärikeskkonda.

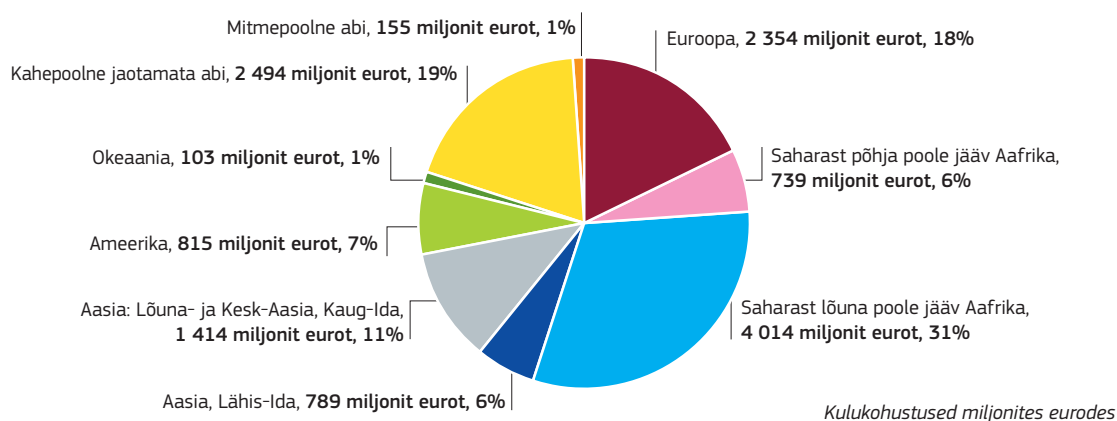
Vesi ja energia. Alates 2004. aastast on enam kui 70 miljonile arenguriikide elanikule tagatud juurdepääs joogiveele ning 24,5 miljonile juurdepääs kanalisatsioonile. ELi vee- ja kanalisatsiooniprogrammidesse suunatakse aastas peaaegu 400 miljonit eurot. Nendega aidatakse rajada joogi- ja reoveesüsteemide taristuid ning tagada inimestele esmavajalikud sanitaartingimused ja hügieenivõimalused.

Pidades silmas, et üle maailma on endiselt oluline probleem energiapuudus, investeerib EL märkimisväärseid summasid energia kättesaadavuse ning energia säästvuse ja -julgeoleku tagamiseks arenguriikides. Juba ainuüksi 2010. aastal suunati energiatootmisse ja -varustusse 319,49 miljonit eurot. Need jõupingutused hakkavad vaikselt vilja kandma. AKV riikides, kus kõnealune probleem on kõige teravam, aidati ajavahemikus 2007–2011 tagada 15 miljonile abisaajale juurdepääs tänapäevastele energiateenustele.

Lapsed Kesk-Ameerikas Nicaraguas ELi tervishoiuprojekti raames hambaid pesemas.

ARENGURIIKIDELE 2012. AASTAL ERALDATUD ELI-POOLNE ABI PIIRKONDADE KAUPA

Säästev energia kõigile

Kui ÜRO käivitas algatuse, mille eesmärk on tagada säästev energia kõigile, lisas ka EL selle eesmärgi oma arengukoostöö prioriteetide hulka. 2030. aastaks on püstitatud kolm eesmärki:

- tagada kõigile juurdepääs tänapäevastele energiateenustele;
- kahekordistada energiatõhususe suurenemise kiirust;
- kahekordistada taastuvate energiaallikate osatähtsust ülemaailmses energiaallikate jaotuses.

2012. aastal peetud ELi säästva energia tippkohtumisel teatas president José Manuel Barroso, et EL aitab arenguriikidel tagada 2030. aastaks juurdepääsu energiateenustele veel 500 miljonile inimesele.

Keskkond ja loodusvarad. Maailma kõige vaesemad riigid on ühtlasi ka kõige haavatavamad keskkonnohtude suhtes, eeskätt kliimamuutuste mõju suhtes. Loodusvarade vähenemine mõjub neile rängalt. EL on rahvusvahelisel areenil peamine säästva arengu eest seisja ning on ratifitseerinud kõik suuremad mitmepoolsed keskkonnalepingud. Liidus rakendatakse strateegiat loodusvarade majandamise küsimuse käsitlemiseks vaesuse vähendamise poliitikas. See strateegia on

andnud otsese panuse keskkonnasäästlikkuse tagamisse, mis on üks aastatuhande arengueesmärkidest. Selles valdkonnas toimunud edasimineku hõlmab muu hulgas seda, et vähenenud on raadamine ning et parandatud on elutingimusi slumides ja juurdepääsu ohutule joogiveele. Keskkonnaprobleemid on aga endiselt märkimisväärsed. Ajavahemikuks 2011–2013 on kõnealusele strateegiale ette nähtud umbes 517 miljonit eurot.

Veepunkt Paapua Uus-Guineas. Juurdepääs puhtale joogiveele on arenguriikides endiselt suur probleem.

Toiduga kindlustatuse suurendamine katastroofist räsitud Haitil

Haiti on üks maailma vaesemaid riike. 2010. aasta jaanuaris raputas Haitit ränk maavärin, mis raskendas sealsete elanike olukorda veelgi, arvestades, et tol ajal valitses riigis ka toidukriis. Toiduga kindlustatus oli saanud tugeva löögi kõrgete impordihindade ning mitme orkaani järel tekkinud põllumajanduskahjude tõttu.

Olukord paranes tänu ELi rahastatud projektile, millega aidati 300 000 leibkonda riigi kirdeosas asuva departemangu maapiirkonnades. Meetmete eesmärk oli elavdada ja mitmekesistada põllumajandust ning parandada veemajandust ja vesiviljelust.

Algatus oli kohalikule elanikkonnale suureks abiks. Projekti käigus rajati 692 veeahutit ja 2550 tornhoidlat teravilja säilitamiseks ning anti inimestele seemneid, aidates seega oluliselt suurendada põllumajandustoodangut ning toetada elanikkonna toimetulekut.

„Kui veeallikat ei ole, ikaldub põua korral kogu saak,“ selgitab Gédéon Richè, kes on üks projekti abisaajatest. „Tänu rajatud veeallikale on saak hea, saame süüa köögivilju ja see on minu perekonnale suureks abiks.“

Koostöös ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooniga rakendatud projekti toetas EL ajavahemikul 2009–2011 kokku 9,6 miljoni euroga.

Elementaarne arstiabi imikutele ja emadele Kasahstanis

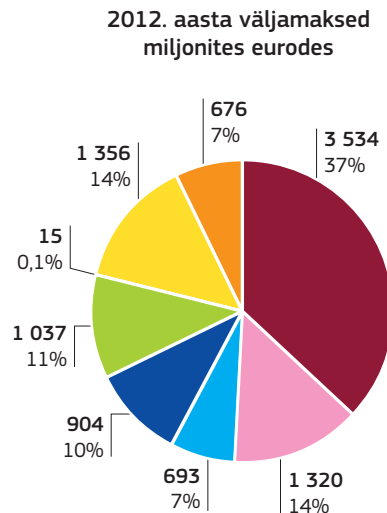
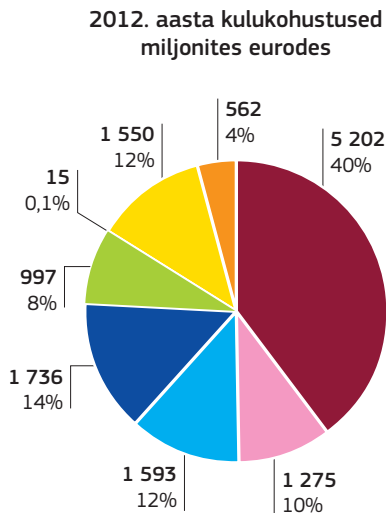
Pärast Kasahstani iseseisvumist 1991. aastal kärbiti riigieelarves tervishoiuteenustele tehtavaid kulutusi ning seetõttu kannatas ka nende teenuste kvaliteet. Selle tagajärjel sureb igal aastal tuhandeid imikuid ja väikelapsi, kuna neile ei võimaldata piisavat arstiabi, ning ka emade tervis on jätkuvalt terav probleem.

Selleks et suurendada riigis kvaliteetse sünnituseelse hoolduse ja lapsehooldusteenuste kättesaadavust, otsustas EL võtta sihipäraseid abimeetmeid. Liit toetas projekti, mille abil aidati Kasahstani tervishoiuministeeriumil välja töötada emade ja laste tervishoiu riiklik strateegia. Reformiprotsessi kaasati perekondi, kogukondi ja tervishoiuteenuste osutajaid ning selle tulemusena koostati suunised levinumate haigusseisundite ja nendega seotud tüsistuste kohta. Tervishoiuteenuste osutajatele pakuti koolitust ja nõustamist.

Kõnealune lähenemisviis kandis ka vilja. Emadele ja lastele ette nähtud tervishoiuteenuseid täiustati ja tõhustati, samuti suurendati suutlikkust teenuste edaspidiseks parandamiseks. Emade ja laste tervishoiu parandamise püüdlustesse hakati rohkem kaasama perekondi ja kogukondi. „Üks paljudest eelistest, mis lastehaiguste tervikliku ohjamisega kaasneb, on see, et tänu sellele teame, kuidas tugevdada arsti ja patsiendi suhet,“ rõhutab Osakarovi rajoonis lastearstina töötav Polina Slugina.

Laste suremuse vähendamise ja emade tervise parandamisega seotud aastatuhande arengueesmärke ei ole Kasahstanis siiski veel saavutatud.

ARENGURIIKIDELE 2012. AASTAL ERALDATUD ELI-POOLSE ABI SUMMAD VALDKONDADE KAUPA

- Sotsiaalsed taristud: haridus ja tervishoid, veevarustus, valitsus ja kodanikuühiskond, muu
- Majanduslik taristu: transport, side, energeetika, muud teenused
- Tootmine: põllumajandus, metsandus ja kalandus, tööstus, kaevandus ja ehitus, kaubandus ja turism
- Mitmed valdkonda hõlmav / valdkondadevaheline tegevus: keskkond, muu
- Eelarvetoetused, toiduabi, toiduga kindlustatus
- Võlgadega seotud tegevus
- Humanitaarabi: hädaolukordadele reageerimine, rekonstruktsioonitoe- tus ja rehabilitatsioon, katastroofide ennetamine ja nendeks valmisolek
- Muu/jaotamata: halduskulud, täpsustamata

Mikrorahastamine Aafrikas: väike laen, suur mõju

Tänu mikrorahastamisele on vaestel inimestel parem juurdepääs rahastamisele. Selleks et saavutada täielik potentsiaal Aafrika majanduskasvu elavdajatena, peavad mikrokrediidasutused ajakohastama riskijuhtimise ja läbipaistvusega seotud nõudeid. EL toetas suutlikkuse suurendamise programmi Smartrac, et aidata Aafrika mikrokrediidasutustel täiustada oma oskusi riskide juhtimise ja jälgimise vallas.

Programmi nimi on tuletatud järgmiste märksõnade ingliskeelsetest vastetest: jätkusuutlikkus, juhtimine, aruandekohustus, riskid, läbipaistvus, kindlus, nõuetele vastavus. Smartraci eesmärk oli parandada juurdepääsu laenudele, suurendades oskusteabe edasiandmisega kohalike mikrokrediiditeenuse osutajate suutlikkust. Mikrokrediidasutustele ja kohalikele teenuseosutajatele tehti kättesaadavaks eri riskijuhtimisvahendid.

Seda ettevõtmist saatis tohutu edu. 12 toetatud mikrokrediidasutuse teenusest sai abi umbes 700 000 väikese sissetulekuga klienti. Toetatud teenuseosutajate kasvumäär jäi vahemikku 4–160%.

Projekti rakendati Angolas, Gambias, Ghanas, Kenyas, Malawis, Nigeerias, Rwandas ja Tansaanas. Ajavahemikus 2006–2009 eraldas EL projektile 348 000 eurot. Euroopa Liidu ja AKV riikide koostöö mikrorahastamise valdkonnas toimub praegu AKV/ELi mikrorahastamise programmi alusel (2010–2014). Partnerite koostöö eesmärk on töötada välja kaasavaid finantssüsteeme, mis vastavad vaeste inimeste vajadustele, et lõppkokkuvõttes elavdada majanduskasvu ja tagada parem jõukuse jaotumine.

Tulevikuväljavaated

Pidev püüdlus eesmärkide saavutamise poole

Aastate jooksul on ühtesoodu suurendatud nii ELi arenguabi ennast kui ka selle tõhusust. Kuna kriis on oma jälje jätnud paljude riikide majandusele, on nüüd olulisem kui kunagi varem seada ambitsioonikamaid eesmärke ning tõhustada jõupingutusi nende eesmärkide saavutamise nimel. Abi taseme suurendamisega ei näidata ainuüksi üles püsivat solidaarsust, vaid samal ajal ka investeeritakse tulevikku.

EL innustab liikmesriike tegema suuremaid jõupingutusi selle nimel, et saavutada 2015. aastaks kokku lepitud eesmärk, mille kohaselt peaks ametlik arenguabi selleks ajaks moodustama 0,7% kogurahvatulust.

Muutuste kavas määrati kindlaks konkreetsed meetmed suurema tõhususe saavutamiseks, näiteks keskendumine enim abi vajavatele riikidele, ebakindlatele riikidele, majanduskasvule orienteeritud valdkondadele, paremale tööjaotusele ja täiustatud valitsemistavale. Selle kava rakendamine on oluline samm teel õiglasema maailma suunas.

Arutelud selle üle, milline peaks arengupoliitika roll olema pärast aastatuhande arengueesmärkidele 2015. aastaks seatud tähtaega, annavad võimaluse üleilmset koostööd täiustada. Lähtudes komisjoni teatisest „Inimväärne elu kõigile”, lepitati 2013. aasta juunis kokku ELi seisukohas, mille kohaselt peaks 2015. aasta järgne arengupoliitika tugevdama

Kenya põllutöölised saavad abi ELi rahastatud programmist, mille eesmärk on hoida töös ning arendada puu- ja köögiviljasektorit.

rahvusvahelise kogukonna pühendumust vaesuse vähendamisele ja jätkusuutliku arengu tagamisele.

Selle jaoks tuleks uue raamistiku alusel tagada elementaarne elutustase, edendada kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu, toetada loodusvarade säästvat majandamist, tagada õiglus, võrdsed võimalused ja võrdõiglikkus ning võtta arvesse konfliktikeerises vaevlevate või ebakindlate riikide eriolukorda – need küsimused kõlasid valjult ka Euroopa 2013. aasta arengupäevadel, millel keskenduti 2015. aasta järgsele poliitikale. EL kostab ka edaspidi ambitsioonika 2015. aasta järgse raamistiku eest ning püüab tagada, et ELi prioriteetid saaksid kõlapinda kõikidel asjakohastel aruteluforumitel.

Maaelu areng on üks prioriteete ELi koostöös Gambiaga, mis on üks maailma vaesemaid riike.

Lisateave

- ▶ **Areng ja koostöö – EuropeAid:** http://ec.europa.eu/europeaid/index_et.htm
- ▶ **Capacity4dev.eu – arengukogukonna ühenduspunkt:** <http://capacity4dev.ec.europa.eu>
- ▶ **Euroopa välisteenistus:** http://eeas.europa.eu/index_et.htm
- ▶ **Humanitaarabi ja kodanikukaitse:** http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm
- ▶ **Kas Teil on küsimusi Euroopa Liidu kohta? Europe Direct saab aidata:** 00 800 6 7 8 9 10 11,
<http://europedirect.europa.eu>

